

Závěr

Seznámili jsme se podrobně s minulou, současnou i budoucí právní úpravou obchodní firmy. Pokud jde o současnou právní úpravu, byla tato problematika probrána v celé své šíři a bylo poukázáno na partie, jejichž výklad není jednotný. Na tyto otázky jsem se pokusil podat vlastní odpovědi a přesvědčivě je odůvodnit.

Pokud bych měl zhodnotit současné firemní právo, tak, musím říci, že souhrnně vzato se jedná o právní úpravu poměrně kvalitní, která je zcela způsobilá plnit svůj účel a nevyžaduje urgentně žádné zásadní změny. To však neznamená, že k ní nemám určité výhrady. Vzhledem k tomu, že se počítá s tím, že v dohledné budoucnosti bude nahrazena úpravou firmy v novém občanském zákoníku, zaměřím se při formulaci mých výhrad a návrhů de lege ferenda na připravovanou právní úpravu.

Předně uvádím, že nová právní úprava firmy se nebude nijak zásadně lišit od té současné. Dá se o ní říci, že určité nedostatky současného firemního práva sice odstraňuje, avšak zároveň určité nové problematické prvky zavádí. Nejhorší však je, že určité nedostatky současného právního stavu přebírá. Zákonodárce tak zcela nevyužívá příležitosti, která se mu při rekonstrukci soukromého práva nabízí.

Zákonodárce je ovšem třeba také pochválit především za rozšíření pojmu věci v právním smyslu a odstranění nejasné třídy jiných majetkových hodnot, do které firma patří v současnosti spolu s některými dalšími průmyslovými právy. Z hlediska principu jednoty právního řádu by měly být koncepty, které vykazující určité podstatné společné znaky zahrnovány do jedné nadřazené kategorie. Nemělo by docházet ke štěpení právního řádu vytvářením nových kategorií pro pojmy, které se odlišují jen po jevové stránce, zde například svou imateriální povahou.

Bylo by vhodné, kdyby do nové právní úpravy byly výslovně doplněny všechny principy tvorby obchodní firmy, tak aby měly jasnou zákonnou oporu a nemusely být dovozovány pouze výkladem. Doplněn byl pouze princip jednoty firmy, o jehož platnosti a obsahu však neexistovalo mnoho pochybností.

Dalším nevyužitou příležitostí je nezavedení oprávnění podnikatele pod svou firmou žalovat a být žalován, tak jak je to upraveno například v německém obchodním zákoníku. Bez takového výslovného ustanovení bude i za nového občanského zákoníku platit, že podnikatel fyzická osoby musí v soudním řízení vystupovat pod svým jménem a příjmením. Jeho firma přitom může znít úplně jinak. Když pak dojde v žalobě k označení podnikatele jeho firmou,

může se stát, že vůbec nebude jasné, kdo je účastníkem řízení a soud bude muset účastníka vyzvat, aby podání opravil. Je však možné, že zákonodárce má v úmyslu tento nedostatek odstranit až změnou procesního právního předpisu.

Další problém vidím v samotné možnosti podnikatele jednotlivce mít jinou než osobní firmu. Nejeví se mi to jako vhodné a to pro silné spojení osoby s jeho podnikem, které je pro tento případ typické. Je žádoucí, aby veřejnost mohla ihned seznat, jaké fyzická osoba podnik provozuje. Na jejích výkonech totiž zpravidla stojí kvalita nabízeného zboží nebo poskytovaných služeb, a tak by se neměla schovávat například za nic neříkající fantazijní firmu.

S uvolněním pravidel pro tvorbu firmy podnikatele jednotlivce by se snad dalo i smířit, ovšem za předpokladu, kdy by bylo výslovně stanoveno, jakým způsobem se má jeho firma odlišovat od firmy právnické osoby, nejlépe stanovením povinnosti připojit k ní dodatek označující právní formu, který by měl znění stanovené zákonem, obdobně jako je tomu u právnických osob. Stejný způsob odlišení je zvolen i v německém obchodním zákoníku, který podle mého názoru může být českému zákonodárci vhodným vzorem.

Další problém vidím v uvolnění obchodní firmy pro majetkové dispozice a jejím oddělení od podniku. Domnívám se, že firma by měla být převoditelná pouze s podnikem nebo jeho částí. V opačném případě může snadno dojít k zmatení veřejnosti, která si s firmou automaticky pojí určitý podnik a kvalitu jeho zboží a služeb. Povinnost připojit údaj o nástupnictví je jen slabým opatřením proti tomuto nebezpečí.

Jako ne úplně vhodným se mi jeví i omezení absolutní ochrany firmy pouze na případy, kdy někdo zasahuje do práva podnikatele k jeho firmě. Podle mě je vhodné, aby každý mohl vystoupit proti firmě, která není utvořena podle práva. Zájem na dodržování těchto pravidel firemního práva je obecný, neboť do styku s podnikatelem, jehož firma je nezákonná může přijít každý subjekt. Firma je totiž jako jméno podnikatele určena veřejnosti. Každý tak potenciálně může být například uveden v omyl klamavou firmou, nebo být pohoršen nemravnou firmou.

To jsou mé náměty k tomu, jakým způsobem by měl být přehodnocen a případně upraven návrh nového občanského zákoníku ve své části věnované obchodní firmě. I bez nich však bude nová právní úprava dostatečná a plně způsobilá plnit svůj účel, stejně jako toho je schopna ta současná.